

Artikelarkiv Arvesølv 2020

Historien er gemt i de huggede sten

Af Hans Rye

Selv om de små, idylliske stenhuse og populære motiver ved Boels Bro ofte har tiltrukket sig megen opmærksomhed, så forbliver store dele af historien om deres tilblivelse en velbevaret hemmelighed, der så at sige er hugget i sten.

Især husenes dåbsattest er ukendt, selv om der er blevet forsket en del i spørgsmålet. Mest detaljeret er en lang redegørelse om husenes historie, som lokalhistoriker, nu afdøde Ole Nederland, udarbejdede i 1992. (1) Han konkluderede, at ”måske var husene af de kløvede sten endnu ikke opført i 1906” og tilføjede, at hverken skøde- og pantevæsenet eller brandforsikringen har efterladt sig spor af stenhusenes oprindelse.

Ole Nederland sætter imidlertid ikke spørgsmålstegn ved udsagnet om, at husene i adskillige generationer har tilhørt familien Johannesen – kendt fiskerslægt med base ved Boels Bro. I 1980 blev 79-årige Inger Johannesen i en udateret artikel, formentlig fra Fyns Tidende (2), præsenteret som den sidste af fiskerslægten, der i halvandet hundrede år havde hentet deres udkomme på Odense Fjord.

Hun mente, at stenhuse var fra århundredskiftet, og at de dengang havde afløst nogle gamle hytter opført i lersten og med tang på taget.

- De første hytter er nok lavet allerede i 1834 eller før. Det årstal har vi i hvert fald kunnet finde på min oldefars skøde på huset her, fortalte Inger Johannesen med henvisning til, at hun boede i den ene halvdel af dobbelthuset ”Boelshus”, i dag Boels Bro 9 og 11. Inger Johannesen tilføjede, at husene blev rejst med hjælp af hendes morbrødre, der var stenkløvere.

Ole Nederland mener, som nævnt, heller ikke, at stenhuse har eksisteret før århundredskiftet og begrundet det blandt andet med, at de ikke er nævnt i skøder samt aftægts- og assuranceforhold.

”Med oplysningerne om husene som oprindelige lerhytter er det forståeligt, at de ikke er fundet værd at omtale. Som de senere solide huse af kløvede sten kunne de vel have fortjent en plads i skøderne, men heller ikke 31. juli 1906 ses de anført. Fisker Jens Karl Jacob Johannesen overdrog den dag matr. nr. 13 e (i dag Boels Bro nr. 9) til sønnen, fisker Anders Johannesen med påstående bygninger”, anfører Ole Nederland.

Han hæfter sig imidlertid ved, at 7 Munkebofiskere, deriblandt nævnte Anders Johannesen, i 1915 optog et lån på 3500 kr. Lånet blev tinglyst under matr. Nr. 13 e, og Anders Johannesen (far til Inger Johannesen) hæftede for to parter. Derfor er det fristende at tro, at lånet er brugt blandt andet til husenes opførelse i de kløvede sten.

Det indebærer dog, at husene herefter ikke har været ejendom for hendes slægt alene, påpeger Ole Nederland, men den oplysning bestrides i 1992 af Anna Petersen, søster til Inger Johannesen, der mener, at husene tilhørte fætrene Anders Johannesen og Johannes Johannesen, henholdsvis Boels Bro 9 og 11, idet de ejede hvert et stenhus.

Usikkerheden om husenes alder får i øvrigt næring af et udsagn fra fisker og havnefoged Karl Johannesen, bror til Inger Johannesen og altså søn af Anders Johannesen. I 1969 oplyste han til Munkebo Kommune, at huset mod nord er opført i 1900, medens det mod syd oprindeligt var et tanghus, der blev ombygget i 1912. (2)

Dette udsagn ses ikke gentaget andre steder, men betyder alligevel, at der formentlig til evig tid vil være usikkerhed om, hvornår de idylliske stenhuse ved Boels Bro blev opført.

De to stenhuse har aldrig været brugt til beboelse, men Johannes' søn, Hans Johannesen, fortalte til Fyns Tidende den 9. maj 1970, at stedets første toldopsynsmand, havde toldkontor dernede.

Brødrene Jens og Karl Johannesen ved de kendte hytter på Boels Bro

Bortset fra den oplysning er der ikke bevaret beretninger om hytternes anvendelse gennem generationer. Derfor er det nærliggende at tro, at de alene er blevet brugt af fiskerne til opbevaring af redskaber, pæle og lignende, uden at det har vakt nogen særlig opmærksomhed. I den forbindelse er det værd at nævne, at de få erhvervsfiskere, der flyttede med fra Lindø til Boels Bro, da havnen blev anlagt i 1968, fik et areal stillet til rådighed syd for Boelsbrovejen, hvor fisker Martin Eriksen opførte et lille hus i gasbeton, som stadig er bevaret. Bådejerforeningens medlemmer fik derimod rådighed over et areal nord for vejen, hvor de i vinteren 1974/75 opførte det nuværende klubhus.

Den begrænsede brug af hytterne forklarer vel også, at der hverken har været opmærksomhed om ejerforholdene eller brugsretten til dem i flere generationer, men i 1970'erne kom der fokus på stenhuse. Sagen var, at Munkebo Kommune købte 700 kvadratmeter af matrikel 13b af proprietær E. Vagn-Petersen, Højvang, og ved den handel overtog kommunen arealet med de to stenhuse. Købet skete imidlertid for at sikre adgangen til det opfyldte areal ud for stenhuse – en opfyldning, der må være sket i forbindelse med etableringen af Boels Bro havn.

Den handel fik Karl Johannesen, op i det røde felt, idet han bestred lovligheden af den, da han mente, at hans oldefar havde ”fraskolgt matrikel 13b til Højvang på betingelse af brugsret til hytter og kystarealer ved landingsstedet.”

Munkebo Kommune mente imidlertid, at alt var foregået efter reglerne og forklarede, at der på ”nævnte parcel er beliggende 2 fiskerhytter, som De ifølge det oplyste har brugsretten til. Denne brugsret agter Munkebo Kommune som ny ejer af arealet at respektere”, skrev kommunen i 1971 til Karl Johannesen og understregede, at man havde sat sig ind i indholdet af en købekontrakt dateret 7. maj 1853.

”Af den fremgår intet om Deres brugsret over de nævnte fiskerhytter og ej heller det areal, hvorpå de er beliggende”, tilføjede kommunen dog som det berømte ”vink med en vognstang”.

Med den skrivelse blev yderligere diskussion om ejerforholdet altså skrinlagt – en gang for alle, men der var fortsat lidt tvivl om brugsretten til de to hytter, for der var kommet nye ejere af Boels Bro 9 og 11. Og de hævdede, ”at de i forbindelse med køb af beboelsesejendommene havde forventet, at brugsret til stenhuse medfulgte. På den baggrund har man fra Munkebo Kommunes side ment at måtte finde en for alle parter rimelig løsning og har derfor stillet det ene stenhuse (det nordligste) til rådighed for de nuværende ejere af Boels Bro 9 og 11”, skrev kommunen i 1983.

Og det var således baggrunden for, at Munkebo kommune var i stand til at indgå en aftale om brugsret til det nordligste hus med Henning Petersen og Magnus Rasmussen, ejere af henholdsvis Boels Bro 9 og 11, og samtidig en aftale om at påtage sig almindelig vedligeholdelse. Et særligt vilkår i aftalen antyder, at Petersen og Rasmussen også brugte den sydlige hytte, idet de forpligtede sig til at fjerne materiel og grej fra denne hytte inden 1. april 1983.

Dette særlige vilkår var nødvendigt, for samme år indgik kommunen aftale med Bådejerforeningen Boels Bro om brugsretten til det ”søndre stenhuse”. Huset var imidlertid allerede på det tidspunkt i en så ringe forfatning, at bådejerforeningen var nødt til at understrege, at foreningen kun var indstillet på at opretholde en nødtørført status quo for husets tilstand.

At fiskehytterne efterhånden var i en elendig tilstand understreges af en tilstandsrapport, som blev udarbejdet i 1990 (3). Man skriver da blandt andet om manglende og løse sten, at indvendige og udvendige fuger trænger til reparation, at stråtagene er mangelfulde eller helt fraværende og at alt tagværket, der er angrebet af borebiller, skal udskiftes. Endelig mangler der vinduer, og dørene er angrebet af råd og bør udskiftes.

Og det skete. Under ledelse af tømremester Svend Nielsen blev husene i efteråret 1991 totalrenoverede som led i et beskæftigelsesprojekt. Gulvene blev lagt om, træværket blev udskiftet og der blev lagt nyt stråtag på begge huse, der så at sige fik deres storhedstid tilbage. 104.000 kr. bevilgede kommunalbestyrelsen til renoveringen. Siden da har der kun været tale om mindre vedligeholdelsesarbejder, men så sent som i efteråret 2020 blev de gamle hytter frisket op af MGP (Munkebos Gæve Pensionister), en kreds af frivillige under Munkebo Kulturhus.

Medlemmer af MGP (Munkebos Gæve Pensionister) friskede de maleriske hytter ved Boels Bro op i efteråret 2020. Der blev ved samme lejlighed etableret en lille udstilling med stenfiskerredskaber i det nordlige hus.

1. "Lille rapport om undersøgelser vedrørende stenhuse ved Boels Bro" af Ole Nederland. Lokalhistorisk Arkiv i Munkebo A574.12

2. Den udaterede artikel er arkiveret i Lokalhistorisk Arkiv som A182.2. Inger Johannesen er født i 1901 og angivet som 79-årige, da artiklen blev bragt formentlig i Fyns Tidende

3. Notat udarbejdet af Odense tekniske skole i opmålingsrapport fra 1991. Lokalhistorisk Arkiv nr. A 13

Læs mere om livet ved Boels Bro i arvesølv 2007: "Tolderne ved Boels Bro", i Arvesølv 2012: "Fjordens sten blev forvandlet til brød" og i Arvesølv 2015: "Idyllen kastede anker ved Boels Bro"